

VEGETIUS

Joonas Sipilä

Roomalainen Vegetius, tai kuten hänen koko nimensä lienee kuulunut, Flavius Vegetius Renatus, eli 300- ja 400-lukujen vaihteessa jaa. Hän on saavuttanut maineensa teoksellaan *Epitoma Rei Militaris*, jonka hän omisti keisarilleen. Vegetiuksen henkilöhistoriasta ei sinällään tiedetä juuri mitään ja näkemykset asiasta vaihtelevat. Todennäköistä on, että hän on ollut korkea-arvoinen virkamies ja mahdollisesti myös tekemisissä sotilasasioiden kanssa.

Vegetiuksen teos on ihanteellinen kuvaus vanhasta Rooman armeijasta. Se ei ollut kuitenkaan vain kuvaus menneestä, mikä käy ilmi verhotuista vetoamuksista nykyarmeijan uudistamiseksi. Vegetius tarkoitti kirjansa malliksi armeijalle, joka olisi yhtä tehokas ja mahtava kun Rooman valtakunnan aikoinaan luonut armeija Vegetiuksen aikalaisten mielikuvissa oli. Hänen antikvaarisella teoksellaan ei liene ollut merkitystä roomalaisajalla, mutta teoksesta tuli merkittävä jälkivaikutuksensa vuoksi.

Vegetius oli keskiajalla ja uuden ajan alussa hyvin luettu kirjailija – *Epitoma Rei Militaris* ilmestyi käännöksiä usealle eri kansankielelle jo kauan ennen kirjapainotaidon kehitystä. Kerrotaan esimerkiksi Rikhard Leijonanmielen kantaneen mukanaan *Epitoma rei militaris*. Vegetiuksen kolmannessa kirjassaan esittämät selkeät ajatukset armeijan järjestämisestä taistelua varten säilyttivätkin yleispätevyytensä aikana ennen tuliaseita. Lisäksi eritoten piiritysaseita ja piirityssodankäyntiä käsittelevä neljäs kirja oli suosittu.

Uuden ajan alun armeijoita suunnittelevat lukivat ahkerasti Vegetiusta muiden aukto-reiden, kuten Polybioksen, ohella. He kiinnittivät enemmän huomiota Vegetiuksen näkemyksiin jalkaväikarmeijan voimasta ja kurin sekä koulutuksen merkityksestä. Vegetiuksen arvo tuleekin parhaiten esille tavassa, jolla hänen teoksensa tarjosi pohjan myöhempien aikojen strategisille pohdinnoille. Huolimatta siitä, että vielä 1600-luvulla sotilaat kuten Raimondo Montecúccoli saattoivat ylistää Vegetiusta teoksi-neen, vajosi hän kuitenkin miltei unohduksiin. Vegetiusta lähestytäänkin nykyään enää mielenkiintoisena historiallisena lähteenä Rooman armeijasta eikä strategisen ja sotilaallisen ajattelun innoittajana. Tämä siitä huolimatta, että hänen teoksestaan löytyy myös sodankäyntiin liittyviä yleispäteviä näkemyksiä, joiden merkitystä aika ei ole himmentänyt.

Niihin sisältyvä sotataidollinen ymmärtämys on edelleen tutkimisen arvoista. Kuuluisin Vegetiuksen ajatuksista lienee toteamus “*Igitur qui desiderat pacem, praeparet bellum*”, joka on myöhemmin kiteytynyt muotoon ”*si vis pacem para bellum*” – ”jos haluat rauhaa valmistaudu sotaan”.

Editioita ja käännöksiä:

Vegetius, *Epitoma rei militaris das gesamte Kriegswesen. Neu übersetzt und kommentiert lateinisch und deutsch von Fritz Wille*. Aarau & Frankfurt am Main & Salzburg, 1986.

Vegetius, *Epitome of military science*. 2nd ed. Transl. N.P. Milner. Liverpool University Press, 1996.

Vegetius, *Epitoma rei militaris*. M.D. Reeve (ed.). Oxford Classical Texts. Oxford University Press, 2004.